

Горбан Євдокія Іванівна 

докторка філософії у галузі знань «Освіта/Педагогіка»
зі спеціальності «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», методистка
Професійно-технічне училище № 8, м. Чернівці, Україна

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Спираючись на запит суспільства та потреби вітчизняного ринку праці, особливо в умовах війни та у післявоєнний період, варто зазначити, що налагодження партнерства держави, бізнесу, громадськості й професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) у сфері підготовки кваліфікованих робітників є вкрай життєво необхідним. Важливим аспектом на цьому шляху є вивчення й упровадження основних тенденцій розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері професійної освіти і навчання (ПОН) в країнах Європейського Союзу (ЄС). На стартовому етапі такого процесу ключовим чинником виступає необхідність теоретичного з'ясування можливостей врахування зазначених тенденцій щодо реалізації потенціалу ДПП у вітчизняній П(ПТ)О. На окрему увагу заслуговують чинники, спрямовані на заохочення розвитку ДПП в країнах ЄС, які можуть бути імplementовані у вітчизняну систему П(ПТ)О, зокрема: фінансове стимулювання підготовки кваліфікованих кадрів для забезпечення їхньої конкурентоздатності на ринку праці; регулювання ДПП на регіональному рівні у сфері П(ПТ)О на основі договірних відносин і співфінансування; використання більшої зацікавленості приватного сектора, у порівнянні з регулятором провайдера послуг у сфері ПОН, у якості професійних навичок; умотивованість приватного сектору щодо прагнення вирішувати проблеми відповідності професійних навичок потребам ринку праці й ринкової конкуренції [5].

З огляду на зростання потреби у висококваліфікованих і професійно мобільних кадрах ДПП починає виконувати роль ефективного механізму залучення приватного капіталу у вітчизняну сферу П(ПТ)О, виступаючи засобом забезпечення модернізації освітньої інфраструктури, професійних кваліфікацій, розроблення освітніх програм, запровадження інноваційних форм і технологій професійного навчання здобувач(ок)ів освіти та професійного розвитку педагогічних працівни(ць)ків, систем моніторингу якості підготовки випускни(ць)ків закладів П(ПТ)О до роботи і подальшого навчання. ДПП трактується як система договірних відносин між державними і приватними партнерами і запроваджується для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі з метою досягнення соціального та економічного ефектів. Державним партнером договірних відносин в Україні виступає Кабінет Міністрів або інший уповноважений ним центральний/місцевий орган виконавчої влади, суб'єкт господарювання, що діє на основі державної форми власності, або виконавчий орган місцевого самоврядування, які виступають стороною договору, укладеного в рамках ДПП. Приватним партнером є суб'єкт господарювання, котрий функціонує на основі приватної форми власності. Оскільки в умовах воєнного стану бюджет країни переживає дефіцит, така форма взаємодії дає змогу залучати фінансові ресурси соціальних партнерів (стейкхолдерів) до реалізації проєктів ДПП, збільшуючи обсяги капіталовкладень приватного сектору у розвиток сфери П(ПТ)О. Фінансування проєктів ДПП здійснюється за рахунок ресурсів приватних партнерів, державного та місцевого бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством. Водночас, приватні компанії, задіяні в реалізації таких проєктів, отримують державну підтримку шляхом надання державних і місцевих гарантій за рахунок коштів державного і

місцевого бюджетів, доступу до інновацій у сфері освіти і науки. Окреме місце тут займає громадськість як одна із ключових зовнішніх зацікавлених сторін ДПП. Сюди можна віднести професійні спілки, агентства захисту прав споживачів, релігійні організації, професійні асоціації та інші неурядові громадські організації, що займаються питаннями соціального партнерства [4]. Україна напрацювала певний досвід у розвитку ДПП, до якого можна зарахувати: створення й повноцінне функціонування на базі закладів П(ПТ)О навчально-практичних центрів галузевого спрямування, запровадження участі представників приватного сектору у формуванні регіонального замовлення на підготовку кваліфікованих кадрів та опрацюванні законодавчих і нормативно-правових актів, керування розробленням професійних і освітніх стандартів, випереджувальне оновлення змісту професійної освіти з урахуванням техніко-технологічних змін у галузях економіки; організація й здійснення виробничого навчання і виробничої практики на виробництві (дуальне навчання на робочих місцях); організація стажування педагогічних працівників в умовах високотехнологічних виробництв; участь стейкхолдерів у складі державних кваліфікаційних комісій, наглядових і регіональних рад П(ПТ)О, проведенні заходів професійної орієнтації, розвитку інституту наставництва на виробництві тощо. Результати розвитку ДПП свідчать про ефективність партнерських відносин між державою і приватним бізнесом у залученні інвестиційних ресурсів для реалізації проєктів у сфері П(ПТ)О з метою задоволення потреб ринку праці у кваліфікованій робочій силі. Водночас зумовлюється необхідність глибшої імплементації прогресивних ідей у вітчизняну практику партнерства держави, бізнесу і громадськості у підготовці кваліфікованих кадрів відповідно до потреб ринку праці [2].

Запровадження ДПП у вітчизняній сфері П(ПТ)О дасть змогу забезпечити модернізацію освітньої інфраструктури, відкрити закладам освіти вільний доступ до високотехнологічного обладнання, техніки, інноваційних виробничих технологій тощо. Успішна реалізація проєктів ДПП залежить від повного або часткового державного фінансування та використання приватного капіталу для досягнення освітніх цілей державного сектора. Зменшення навантаження на державне фінансування, уникнення значних витрат у проєктах ДПП дасть змогу державному сектору одночасно брати участь у багатьох інфраструктурних проєктах або розв'язувати важливі соціальні проблеми. Основні переваги участі приватних партнерів у проєктах ДПП у сфері П(ПТ)О повинні полягати у швидкому й ефективному прийнятті рішень, здатності до впровадження інновацій [3]. Привабливість діяльності державного партнерства полягає у наявності відповідальності та політичних повноважень, здатності вести перемовини й надавати фінансово-економічні переваги приватним компаніям. Державний сектор повинен підтримувати їхню участь у проєктах ДПП на політичному, правовому та фінансовому рівнях. За прикладом країн ЄС результат об'єднання вітчизняних державних і приватних ресурсів сприятиме реалізації ефективних бізнес-рішень у модернізації матеріально-технічної бази закладів освіти, скороченню витрат часу на прийняття рішень, спрямованих на забезпечення якості П(ПТ)О. Надважливими для державного сектору залишаються такі першочергові завдання: участь у будівництві, модернізації освітньої інфраструктури, формування системи забезпечення якості, сприяння розвитку професійних навичок та працевлаштування випускни(ць)ків закладів освіти, здійснення наукових досліджень, розвиток соціального партнерства та взаємодії з представниками громадськості тощо. Натомість приватному капіталу доцільно: інвестувати у високотехнологічне обладнання, техніку, технології навчання; брати участь у розробленні професійних стандартів, освітніх програм, комплексів навчально-методичного забезпечення з урахуванням динамічних техніко-технологічних змін у галузях економіки; сприяти оцінюванню результатів навчання шляхом моніторингу та документування навчальних досягнень. Актуальними для закладів П(ПТ)О у їх спільній діяльності зі стейкхолдерами залишаються проблеми:

забезпечення дуального навчання (на робочому місці), оновлення змісту професійної освіти, впровадження сучасних форм і технологій навчання, сприяння підвищенню професіоналізму педагогічного персоналу і наставників із підприємств тощо. На шляху реалізації вітчизняної програми ДПП у сфері П(ПТ)О цінну допомогу надають міжнародні організації, інвестиційні банки розвитку, донорські агентства тощо. Такі кроки стимулюють участь педагогічних кадрів закладів П(ПТ)О у міжнародних проєктах, розвитку професійної досконалості, опануванні учасниками ДПП нових форм і технологій вдосконалення управління у сфері професійної освіти, орієнтованих на реалізацію цілей сталого розвитку суспільства [1], підвищення рівня довіри між державними та приватними партнерами, сприяння налагодженню зв'язків закладів освіти із стейхолдерами тощо.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України. (2019, Вересень). Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
2. Урядовий портал. (2019, Червень). Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року. Відомості Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>
3. Міністерство освіти і науки України. (2020, Грудень). Стратегія розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року. Рішення колегії Міністерства освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2020/12/Proyekt%20Stratehiyi%20rozvytku%20proftekhosvity%20do%202023.pdf>
4. Радкевич, О. (2022). Сторони в державно-приватному партнерстві. Інноваційна професійна освіта, 1(2), 214-217. <https://doi.org/10.32835/2786-619X.2022.2.214-217>
5. Радкевич, В. (2022). Тенденції розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу. *Професійна педагогіка*, 2(25), 4-13. https://lib.iitta.gov.ua/733202/2/788_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf